

مقاله کوتاه علمی

گزارش جدید (*Liposcelis paeta* (Psocoptera: Liposcelididae) از ایرانرضا جریانی^۱، علی اصغر طالبی^{۱*}، امین صدارتیان^۱ و ادوارد ل. مک‌فورد^۲

۱- گروه حشره‌شناسی کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۲- دانشکده علوم زیستی، دانشگاه ایالتی ایلینویز، آمریکا.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: talebia@modares.ac.ir

***Liposcelis paeta* (Psocoptera: Liposcelididae), a new record from Iran**R. Jarayani¹, A. A. Talebi^{1&*}, A. Sedartian¹ and E. L. Mockford²

1. Department of Entomology, College of Agriculture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran 2. School of Biological Sciences, Illinois State University, Campus Box 0412, USA.

*Corresponding author, E-mail: talebia@modares.ac.ir

Abstract

The psocid specimens were collected from Isfahan in 2009 and later identified as *Liposcelis paeta* Pearman and *L. bostrychophila* Badonnel (Psocoptera: Liposcelididae). The species *L. paeta* is recorded here for the first time from Iran. This finding increases the number of known Iranian members of the family Liposcelididae to five species.

علاوه بر اصفهان، از کمال شهر کرج و از دالان‌های سوسک پوست‌خوار *Scolytus amygdali* Guerin-Meneville نیز جمع‌آوری و شناسایی شده است (Ahadiyat, 2004).

طی مطالعه انجام‌شده در سال ۱۳۸۸ روی آفات وسایل چوبی منازل در شهر اصفهان که مورد حمله آفات چوب‌خوار قرار گرفته بود، تعدادی از حشرات راسته Psocoptera جمع‌آوری شد. پس از تهیه اسلاید میکروسکوپی، نمونه‌های جمع‌آوری شده به نام‌های *L. bostrychophila* Badonnel و *Liposcelis paeta* Pearman شناسایی شدند که گونه *L. paeta* برای اولین بار از ایران گزارش می‌شود. گونه *L. bostrychophila* قبلاً توسط Jalalizand et al. (2005) از درون سوراخ‌های سوسک‌های پوست‌خوار درختان نارون در اصفهان جمع‌آوری و گزارش شده است. جنس *Liposcelis* Motschulsky در دنیا شامل ۱۲۳ گونه است (Lienhard & Smithers, 2002) که چندین گونه از جمله *L. paeta* و *L. bostrychophila* دارای اهمیت اقتصادی بوده و از فراوان‌ترین گونه‌ها روی فراورده‌های انباری محسوب می‌شوند (Rees, 2004; Wang et al., 2009).

راسته Psocoptera یکی از راسته‌های کوچک حشرات می‌باشد. همه گونه‌ها تقریباً از بقایای آلی گیاهی تغذیه می‌نمایند. طول بدن حشرات بالغ ۰/۶۷ تا ۸ میلی‌متر بوده و شاخک‌ها نخی می‌باشد. معمولاً دوجفت بال با رگ‌بندی ساده دارند، اما بی‌بالی و کوتاه‌بالی نیز در برخی گونه‌ها دیده می‌شود. خانواده Liposcelididae یکی از خانواده‌های این راسته با بدنی مسطح و شاخک‌هایی با مفصل‌بندی ثانویه در قسمت فلاژلوم می‌باشد (Schneider, 2010). تا پیش از انجام این تحقیق شش گونه از این راسته از ایران گزارش شده بود که گونه *Ectopsocus briggsi* McLachlan از خانواده Ectopsocidae از روی درختان مرکبات در گنبد کاوس و ساری، گونه *Trichopsocus dali* (McLachlan) از خانواده Trichopsocidae از روی درختان مرکبات در ساری (Ahadiyat & Zangeneh, 2007) و چهار گونه از خانواده Liposcelididae از درون تونل‌های لاروی سوسک‌های پوست‌خوار خانواده Scolytidae و سوسک‌های چوب‌خوار خانواده Cerambycidae از اصفهان (Jalalizand et al., 2005) جمع‌آوری و شناسایی شده بودند. از بین چهار گونه اخیر، *Liposcelis keleri* Guenther

در گونه *L. paeta* رنگ بدن سفید تا زرد کم‌رنگ، سر و قفس سینه تیره‌تر از شکم، سومین و چهارمین ترزیت شکمی دارای یک باند غشایی پشتی، موی شانهای کوچک و نامشخص، یک جفت موی جانبی در ناحیه پیش‌سینه عقب‌تر از ناحیه میانی، و هر چشم مرکب دارای سه واحد بینایی (facet) است (Gorham, 1987).

نمونه‌های مطالعه‌شده - *L. paeta*، ۴ نر، ۳ ماده؛ *L. bostrychophila*، ۶ نر، ۷ ماده؛ اصفهان، ۳۲ درجه و ۳۹ دقیقه شمالی، ۵۱ درجه و ۴۰ دقیقه شرقی، ارتفاع ۱۵۶۸ متر، ۱۳۸۸/۸/۱۲، جمع‌آوری‌کننده: رضا جریانی (جمع‌آوری مستقیم توسط قلم‌مو و انتقال به الکل اتیلیک). نمونه‌های مورد مطالعه در کلکسیون حشرات گروه حشره‌شناسی دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس نگه‌داری می‌شوند.

منابع

- Ahadiyat, A.** (2004) A new record of psocids (Psocoptera) for the insect fauna of Iran. *Proceedings of the 16th Iranian Plant Protection Congress, Vol. 1, Pests*, p. 95.
- Ahadiyat, A. & Zangeneh, A. M.** (2007) First report of *Ectopsocus briggsi* and *Trichopsocus dalii* (Psocoptera: Psocomorpha: Ectopsocidae and Trichopsocidae) from Iran. *Florida Entomologist* 90(4), 790-791.
- Gorham, J. R.** (1987) *Insect and mite pests in food: an illustrated key*. Vol. 2, 457 pp. United States Department of Agriculture, Agriculture Handbook No. 655.
- Jalalizand, A. R., Hatami, B., Khajehali, J. & Ostovan, H.** (2005) Report of four psocid species for fauna of Iran. *Journal of Entomological Society of Iran* 25(1), 61-62.
- Lienhard, C. & Smithers C. N.** (2002) *Psocoptera – World catalogue and bibliography*. 745 pp. Instrumenta Biodiversitatis V. Muséum d'Histoire Naturelle, Genève.
- Rees, D. P.** (2004) *Insects of stored products*. 181 pp. The Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation (CSIRO), Collingwood.
- Schneider, N.** (2010) Psocids (Psocoptera). *BioRisk* 4(2), 793-805.
- Wang, J. J., Ren, Y., Wei, X. Q. & Dou, W.** (2009) Development, survival, and reproduction of the Psocid *Liposcelis paeta* (Psocoptera: Liposcelididae) as a function of temperature. *Journal of Economic Entomology* 102(4), 1705-1713.